

รูปแบบการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทสังคมร่วมสมัย:
การวิเคราะห์เชิงปรัชญา

The Implementation of the Sufficiency Economy Philosophy in
Contemporary Society: A Philosophical Analysis

ธิติชัย ปรีชา

Thitichai Preecha

เมธา หริมเทพาธิป*

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: metha.ang@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 6 เมษายน 2569

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 เมษายน 2569

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 1 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) วิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทสังคมร่วมสมัย และ (3) สังเคราะห์รูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชิงปรัชญา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปรัชญา ได้แก่ ภาษาวินิจฉัยแบบโสกราตีส การตีความเชิงอรรถปริวรรต และการไตร่ตรองสะท้อนกลับ ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “ปรัชญาเชิงกระบวนการ” ที่มีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ การขับเคลื่อนปรัชญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการปรับตัวอย่างต่อเนื่องในบริบทสังคมร่วมสมัย และมีความสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ผลการสังเคราะห์นำไปสู่รูปแบบการขับเคลื่อนที่เน้นการพัฒนาจากภายในสู่ภายนอก อันนำไปสู่สังคมแห่งการแบ่งปันและการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; การขับเคลื่อนเชิงกระบวนการ; สังคมร่วมสมัย

Abstract

This study aimed to (1) analyze the principles of the Sufficiency Economy Philosophy, (2) examine the implementation process of the Sufficiency Economy Philosophy in contemporary society, and (3) synthesize a philosophical model of its implementation. The study employed philosophical research methodologies, including Socratic dialectics, hermeneutic interpretation, and reflexive analysis. The findings revealed that the Sufficiency Economy Philosophy was a process-oriented philosophy consisting of moderation, reasonableness, and self-immunity, which could be applied at all levels. Its implementation was characterized as a dynamic process involving learning, participation, and continuous adaptation within contemporary

social contexts. The findings also indicated that such implementation was consistent with postmodern middle-path philosophy. The synthesis resulted in an implementation model that emphasized inner development as a foundation for outward transformation, leading to a sharing-oriented society and sustainable development.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy; Implementation; Contemporary Society

บทนำ

ในบริบทของโลกยุคปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การพัฒนาประเทศมักมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความไม่สมดุลของทรัพยากร และการเสื่อมถอยของคุณภาพชีวิตในมิติทางสังคมและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ได้ถูกเสนอเป็นกรอบแนวคิดทางเลือกที่มุ่งเน้นความสมดุลและความยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว ซึ่งต้องอาศัยเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) แนวคิดดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เช่น มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตอย่างไม่สุดโต่ง และอิทธิบาท 4 ที่มุ่งเน้นความเพียรและการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ

การนำปรัชญาหรือแนวคิดไปสู่การปฏิบัติในบริบทสังคมร่วมสมัย มิได้เป็นเพียงการกำหนดนโยบายจากส่วนบน แต่เป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการปรับตัวของมนุษย์ในระบบสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development) ของ Chambers (1997) และแนวคิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (Capability Approach) ของ Sen (1999) ที่เน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การขับเคลื่อนในลักษณะดังกล่าว จึงต้องอาศัยทั้งกลไกทางสังคมและกระบวนการภายในของมนุษย์ควบคู่กันไป

บริบทของสังคมร่วมสมัยมีลักษณะเป็นสังคมที่มีความซับซ้อน เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสังคมไหลเลื่อน (Liquid Modernity) ของ Bauman (2000) และแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคของ Lyotard (1984) ที่เน้นการเปิดรับความหลากหลายของความจริงและการไม่ยึดติดกับแบบแผนตายตัว ภายใต้บริบทดังกล่าว การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จำเป็นต้องอาศัยความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับเงื่อนไขของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะเชิงกระบวนการมีศักยภาพในการนำไปสู่การสร้าง “สังคมแห่งการแบ่งปัน” ซึ่งเป็นสังคมที่เน้นความเกื้อกูล ความร่วมมือ และความสมดุลของการพัฒนา แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) ของ Putnam (2000) และแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมกัน (Commons) ของ Ostrom (1990) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความเข้มแข็งของสังคมเกิดจากความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในสังคม

แม้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะได้รับการศึกษาและประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง แต่การศึกษาส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นในเชิงแนวคิดหรือเชิงนโยบาย ขณะที่ยังขาดการวิเคราะห์ “รูปแบบการขับเคลื่อนเชิงปรัชญา” อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของสังคมร่วมสมัยที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะกระบวนการเชิงพลวัต เพื่อเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการและเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในปีบริบทสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีบริบทสังคมร่วมสมัย
3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชิงปรัชญา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปรัชญา (Philosophical Research) มุ่งวิเคราะห์หลักการ กระบวนการ และรูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีบริบทสังคมร่วมสมัย โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผลและการตีความเชิงลึกเป็นเครื่องมือหลักในการแสวงหาความรู้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Study)

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง และแนวคิดการพัฒนาสังคม เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์เชิงปรัชญา

2. การวิเคราะห์เชิงวิภาษวิธี (Socratic Dialectics)

การวิเคราะห์เชิงวิภาษวิธีอาศัยแนวคิดของโสกราตีส (Socrates) ในการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ วิเคราะห์ข้อโต้แย้ง และสังเคราะห์ข้อสรุปเกี่ยวกับธรรมชาติและกระบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความสมเหตุสมผลและรอบด้าน

3. การตีความเชิงอรรถปริวรรต (Hermeneutic Analysis)

การตีความเชิงอรรถปริวรรตใช้กรอบแนวคิดของ Gadamer (1975) ซึ่งเน้นการทำความเข้าใจความหมายผ่านบริบท (contextual understanding) และวงจรแห่งความเข้าใจ (hermeneutic circle) โดยผู้วิจัยได้ตีความปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีบริบททางสังคม วัฒนธรรม และพหุบริบท (pluralistic contexts) เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกในมิติที่แตกต่างกัน

4. การไตร่ตรองสะท้อนกลับ (Reflexive Analysis)

การไตร่ตรองสะท้อนกลับใช้แนวคิดการสะท้อนตน (reflection) ตามแนวของ Schön (1983) โดยผู้วิจัยได้พิจารณาประสบการณ์ มุมมอง และกระบวนการคิดของตนเองในการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับบริบทของสังคมร่วมสมัย เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งทางปัญญาและลดอคติในการตีความ

5. การสังเคราะห์องค์ความรู้ (Conceptual Synthesis)

ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์เชิงวิภาษวิธี การตีความ และการไตร่ตรองสะท้อนกลับมาสังเคราะห์เป็น “รูปแบบการขับเคลื่อนเชิงปรัชญา” (Philosophical Implementation Model) ซึ่งมีลักษณะเป็นกรอบแนวคิดเชิงพลวัตที่สามารถอธิบายและประยุกต์ใช้ได้ในปีบริบทสังคมร่วมสมัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีบริบทสังคมร่วมสมัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปรัชญา สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็น “ปรัชญาเชิงกระบวนการ” ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกในการสร้างความสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ

2) ผลการวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนในบริบทสังคมร่วมสมัย ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การเรียนรู้ (Learning) (2) การมีส่วนร่วม (Participation) และ (3) การปรับตัว (Adaptation) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทของสังคมร่วมสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3) ผลการสังเคราะห์รูปแบบการขับเคลื่อนเชิงปรัชญา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถอธิบายได้ในลักษณะของ “รูปแบบการขับเคลื่อนเชิงพลวัต” (Dynamic Implementation Model) ซึ่งมีโครงสร้าง 3 มิติ ได้แก่

- (1) มิติการพัฒนาภายใน (Inner Development)
- (2) มิติกระบวนการ (Process Mechanism)
- (3) มิติผลลัพธ์ (Outcome)

โดยรูปแบบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่างการพัฒนาจากภายในของมนุษย์ กระบวนการทางสังคม และผลลัพธ์เชิงคุณภาพของสังคม

4) ผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนในระดับสังคม ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมดุลในมิติเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ และก่อให้เกิด “สังคมแห่งการแบ่งปัน” ซึ่งมีลักษณะของความเกื้อกูล ความร่วมมือ และความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาภายในของมนุษย์ กระบวนการทางสังคม และผลลัพธ์เชิงคุณภาพของสังคม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะ “ปรัชญาเชิงกระบวนการ”

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมิได้เป็นเพียงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี แต่เป็น “กระบวนการ” ที่มีพลวัตและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว ทำหน้าที่เป็นกลไกในการกำกับทิศทางการตัดสินใจของมนุษย์ในบริบทที่หลากหลาย

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ที่มองว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546) ที่อธิบายว่าหลักพุทธธรรมเป็นระบบแห่งการพัฒนาชีวิตที่เน้นการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Schumacher (1973) ที่เสนอว่าเศรษฐศาสตร์ควรมุ่งเน้นคุณค่าของมนุษย์มากกว่าการเติบโตทางวัตถุเพียงอย่างเดียว

2. การขับเคลื่อนในฐานะกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยที่พบว่าการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการปรับตัว สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาในบริบทสังคมร่วมสมัยไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยกลไกเชิงโครงสร้างเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของมนุษย์ในฐานะผู้กระทำการ

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของ Chambers (1997) และแนวคิดการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ของ Sen (1999) ที่เน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2550) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม

3. ความสอดคล้องกับปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

ผลการวิจัยที่พบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ได้ตามบริบท สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ซึ่งเน้นการยอมรับความหลากหลายและการไม่ยึดติดกับแบบแผนตายตัว

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Lyotard (1984) ที่วิพากษ์แนวคิดมหานิยม และเสนอให้ยอมรับความหลากหลายของความจริง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bauman (2000) ที่อธิบายลักษณะของสังคมร่วมสมัยว่าเป็นสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

4. การนำไปสู่ “สังคมแห่งการแบ่งปัน”

ผลการวิจัยที่พบว่าการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการแบ่งปัน สามารถอธิบายได้ว่าหลักการของปรัชญาดังกล่าวมีพื้นฐานอยู่บนความสมดุลและคุณธรรม ซึ่งเอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์เชิงเกื้อกูลในสังคม

ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมของ Putnam (2000) และแนวคิดการจัดการทรัพยากรร่วมกันของ Ostrom (1990) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือและความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนของสังคม

5. นัยสำคัญเชิงทฤษฎี (Theoretical Implication)

จากการอภิปรายผลการวิจัยสามารถเสนอได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรถูกทำความเข้าใจในฐานะ “กรอบแนวคิดเชิงกระบวนการ” (Process-Oriented Framework) มากกว่าการเป็นเพียงแนวคิดเชิงนโยบาย ทั้งนี้ การมองในลักษณะดังกล่าวช่วยเปิดพื้นที่ให้สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดได้อย่างยืดหยุ่นในบริบทที่หลากหลาย และสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบของกรอบแนวคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “S.E.P. Dynamic Implementation Model” ซึ่งอธิบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะกระบวนการเชิงพลวัตที่ประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่

1) มิติการพัฒนาภายใน (Inner Development)

ประกอบด้วยการพัฒนาความตระหนักรู้ (Awareness) การใช้เหตุผล (Reasoning) และการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง (Self-Immunity) ซึ่งเป็นรากฐานของการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) มิติกระบวนการ (Process Mechanism)

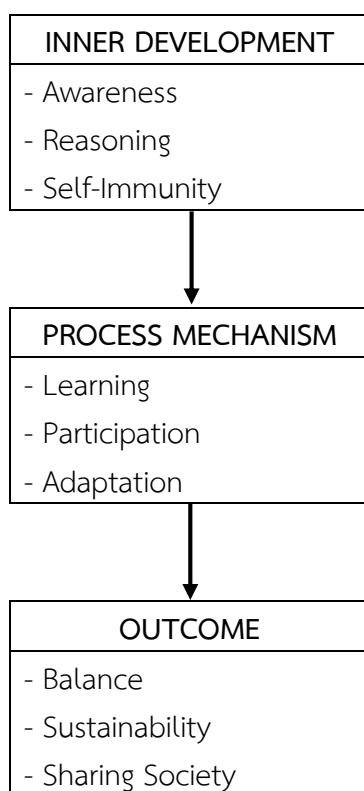
ประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ (Learning) การมีส่วนร่วม (Participation) และการปรับตัว (Adaptation) ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติในบริบทสังคมร่วมสมัย

3) มิติผลลัพธ์ (Outcome)

นำไปสู่ผลลัพธ์ในรูปของความสมดุล (Balance) ความยั่งยืน (Sustainability) และการเกิดสังคมแห่งการแบ่งปัน (Sharing Society)

องค์ความรู้ใหม่นี้สะท้อนให้เห็นว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมิใช่เพียงการนำหลักการไปใช้ในเชิงนโยบาย แต่เป็นกระบวนการพัฒนาที่เชื่อมโยงระหว่าง “การเปลี่ยนแปลงภายในของมนุษย์” และ “การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของสังคม” อย่างเป็นพลวัต

รูปแบบดังกล่าวสามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 1 ซึ่งเรียกว่า “S.E.P. Dynamic Implementation Model”

ภาพที่ 1 S.E.P. Dynamic Implementation Model

“S.E.P. Dynamic Implementation Model” แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงพลวัตระหว่างการพัฒนาภายในของมนุษย์ (Inner Development) กระบวนการทางสังคม (Process Mechanism) และผลลัพธ์ของการพัฒนา (Outcome) ซึ่งเชื่อมโยงกันในลักษณะของวงจรต่อเนื่อง (Feedback Loop) อันสะท้อนให้เห็นว่าการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคลและสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถอธิบายได้ในฐานะ “ปรัชญาเชิงกระบวนการ” ที่มีลักษณะเป็นพลวัตและสามารถปรับใช้ได้กับบริบทที่หลากหลาย การขับเคลื่อนปรัชญา

ดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงการกำหนดนโยบายจากส่วนบน แต่เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการปรับตัวของมนุษย์ในสังคม นอกจากนี้ การขับเคลื่อนในลักษณะดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ซึ่งเน้นความยืดหยุ่นและการยอมรับความหลากหลาย ส่งผลให้สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมในบริบทสังคมร่วมสมัย และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1.1 หน่วยงานภาครัฐและองค์กรควรนำกรอบแนวคิด S.E.P. Dynamic Implementation Model ไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบนโยบายและกระบวนการพัฒนา โดยเน้นการพัฒนาจากภายในควบคู่กับการสร้างการมีส่วนร่วม

1.2 ควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความตระหนักรู้และการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในระดับบุคคลและองค์กร

1.3 สถาบันการศึกษาควรบูรณาการแนวคิดดังกล่าวเข้าสู่หลักสูตร โดยเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนตน

1.4 ควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบความเหมาะสมของ S.E.P. Dynamic Implementation Model ในบริบทต่างๆ

2.2 ควรพัฒนาเครื่องมือวัดเชิงปริมาณสำหรับประเมินระดับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ควรศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดการพัฒนาสากล

2.4 ควรศึกษาปัจจัยเชิงวัฒนธรรมและภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อน

บรรณานุกรม

ประเวศ วะสี. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม: แนวทางฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจ*.

กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางสู่ความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*. Cambridge: Polity Press.

Chambers, R. (1997). *Whose reality counts? Putting the first last*. London: Intermediate Technology Publications.

Gadamer, H.G. (1975). *Truth and method*. New York: Continuum.

- Lyotard, J.F. (1984). *The postmodern condition: A report on knowledge* (G. Bennington & B. Massumi, Trans.). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Schumacher, E.F. (1973). *Small is beautiful: Economics as if people mattered*. London: Blond & Briggs.
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. New York: Alfred A. Knopf.